

УДК 336.14:352

Семенець А. О.

доктор економічних наук, доцент,
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету, Україна;
e-mail: 55557777alina@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2948-6238

Тюріна Д. М.

кандидат педагогічних наук, доцент,
Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія», Україна;
e-mail: 7114729@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-1506-5849

Кузькін Є. Ю.

доктор економічних наук, доцент,
Державне агентство автомобільних доріг України, Київ, Україна;
e-mail: kurinna.zv@ukravtodor.gov.ua; ORCID ID: 0000-0002-6790-8238

Ярмак О. В.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету, Україна;
e-mail: olgajarmak.09@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5760-4786

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Присвячено економіко-статистичним дослідженням тенденцій формування доходів місцевих бюджетів унаслідок реформи децентралізації, ідентифікації основних проблем, таких як: значна диференціація у бюджетній забезпеченості регіонів, що виникає через низку чинників (соціальних, географічних, ресурсних, законодавчих); залежність регіонів від центральних органів влади через відсутність дієвих механізмів передавання повноважень на місця, що гальмує ефективність та знижує доцільність делегування деяких функцій; недостатній рівень фінансової забезпеченості регіонів. А також виявлення напрямів їх усунення. Основними напрямками розв'язання зазначених проблем є створення умов для нарощення власних доходів місцевих бюджетів в умовах обмеженості бюджетних коштів. Дослідження показали, що соціально-економічний розвиток регіонів України має значну диференціацію за адміністративно-територіальними одиницями, що відбивається на рівні та якості життя населення в регіонах, рівні їхньої конкурентоспроможності, розвитку економіки, соціально-економічного стану. Державна регіональна політика, що велася країною десятиліттями, створила глибоку залежність регіонів від центру і брак стимулів до розвитку власними силами на основі розроблення механізмів ефективного використання потенціалу регіонів України. Саме на ліквідацію цих негативних тенденцій і направлена політика децентралізації, що проводиться останнім часом. Успіх цієї політики може бути забезпечений тільки на основі вдосконалення й реформування системи фінансування місцевого самоврядування. Місцеві бюджети є основним інструментом, за допомогою якого місцева влада реалізує на практиці програму соціально-економічного розвитку регіону. Але в даний час механізм формування місцевих бюджетів є неефективним, що підтверджується недостатньою кількістю фінансових ресурсів у місцевому бюджеті для проведення самостійної програми соціально-економічного розвитку. На основі статистичної інформації досліджено структуру і склад доходів місцевих бюджетів, визначено їх вплив на соціально-економічний розвиток регіонів України. Проведені дослідження дозволяють зробити висновок про те, що для успішної реалізації політики децентралізації потрібний індивідуальний підхід до формування кожної адміністративно-територіальної одиниці з ґрунтовним опрацюванням економічної достатності та самостійності цієї одиниці, а також на цій основі соціально-економічного розвитку цієї адміністративно-територіальної одиниці в цілому.

Ключові слова: доходи, видатки, місцеві видатки, місцеві бюджети, децентралізація, статистика.

Формул: 0; рис.: 5; табл.: 0; бібл.: 18.

Semenets A.

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Kharkiv Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine;
e-mail: 55557777alina@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2948-6238*

Tiurina D.

*Ph. D. in Pedagogy, Associate Professor,
Kharkiv University of Humanities «People's Ukrainian Academy», Ukraine;
e-mail: 7114729@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-1506-5849*

Kuzkin Ye.

*Doctor of Economics, Associate Professor,
State Road Agency of Ukraine, Kyiv, Ukraine;
e-mail: kurinna.zv@ukravtodor.gov.ua; ORCID ID: 0000-0002-6790-8238*

Yarmak O.

*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Kharkiv Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine;
e-mail: olgajarmak.09@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5760-4786*

STATISTICAL RESEARCH ON LOCAL BUDGET'S REVENUE FORMATION AMIDST DECENTRALIZATION

Abstract. The article deals with economic and statistical research on the latest trends in local budget's revenues caused by the decentralization reform, as well as the identification of its key problems, such as: significant differentiation in the regions' fiscal capacity, arising due to a number of factors (social, geographical, resource, legislative ones); the regions' dependence on central authorities due to the lack of effective mechanisms for devolution, hampering the efficiency and reducing the expediency of delegating certain functions; the insufficient level of the regions' fiscal capacity; and finally, finding the ways of solving the abovementioned problems. These problems can be solved by creating conditions for increasing the local budgets' own revenues in the face of limited budget funds. The state regional policy, having been carried out for decades, has created the regions' deep dependence on the center and their lack of incentives to develop on their own by designing mechanisms to use the potential of Ukraine's regions effectively. The recent decentralization policy is aimed at eliminating these negative trends. The success of this policy can only be ensured by improving and reforming the local government financing system. Local budgets are the main tool by which local authorities implement the program of social and economic development of a region. But at present, the mechanism of local budget formation is inefficient. This statement can be confirmed by the fact that the amount of financial assets in the local budget is insufficient to conduct an independent program of social and economic development. The structure and composition of local budget revenues have been studied on the basis of statistical information, their impact on the social and economic development of Ukraine's regions has been determined. The research allows to conclude that successful implementation of the decentralization policy requires an individual approach to the formation of each administrative and territorial unit, a thorough study of economic sufficiency and independence of this unit, as well as research on social and economic development of this unit, as a whole.

Keywords: costs, decentralization, local budgets, local costs, revenue, statistics.

JEL Classification G38, H72, C13

Formulas: 0; fig.: 5; tabl.: 0; bibl.: 18.

Вступ. Трансформаційні процеси, що відбуваються в політичній, економічній, соціальній та інших сферах, спрямовані на створення сприятливих умов для зміцнення конкурентоспроможності держави на міжнародній арені та, найголовніше, для підвищення якості життя населення й рівня довіри громадян України владі. У межах досягнення цих цілей розроблено і впроваджується комплекс реформ, одним із напрямів якого є реформа децентралізації влади.

Важливим напрямом реформування є проведення децентралізації, метою якої є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування і побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація повною мірою положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування.

Вагомим завданням при проведенні децентралізації є забезпечення фінансування делегованих повноважень на місця і створення умов для нарощення власного фінансового потенціалу регіону [1—3].

Аналіз досліджень і постановка завдання. Дослідженням проблем децентралізації, формування й ефективного використання фінансових ресурсів на регіональному рівні присвячено низку праць учених-економістів, а саме: І. Вахович [4], Г. Возняк [5; 6], З. Герасимчука [7], О. Кириленко [8], І. Луніної [8] та ін.

Однак, попри значну дослідженість проблеми в теорії, на практиці залишаються недосконалими механізми розвитку місцевих бюджетів, що гальмує соціально-економічний розвиток регіонів і в цілому національної економіки.

Актуальними проблемами сьогодення в досягненні стійких конкурентних переваг як країни, так і її регіонів на основі зміцнення місцевих бюджетів є:

- значна диференціація у бюджетній забезпеченості регіонів, що виникає через низку чинників (соціальних, географічних, ресурсних, законодавчих);
- залежність регіонів від центральних органів влади через відсутність дієвих механізмів передання повноважень на місця, що гальмує ефективність і знижує доцільність делегування деяких функцій;
- недостатній рівень фінансової забезпеченості регіонів. Попри значне зростання доходів місцевих бюджетів унаслідок бюджетної децентралізації на 42 %, рівень інфляції нівелює позитивні досягнення в цьому напрямі тощо.

Зазначені проблеми потребують розв'язання через створення умов для нарощення власних доходів місцевих бюджетів в умовах обмеженості бюджетних коштів.

Метою дослідження є аналіз тенденцій формування доходів місцевих бюджетів унаслідок реформи децентралізації, ідентифікація основних проблем, що гальмують регіональний розвиток і виявлення напрямів їх усунення.

Методологія і методи дослідження. Виходячи з мети статті та для її досягнення, використовувалися такі методи дослідження: узагальнення, порівняння, відносних величин, хронологічний, статистичної обробки інформації, графічного і табличного аналізу.

Методологічною та інформаційною основою роботи є матеріали періодичних видань, наукові праці, нормативно-правові акти України, звіти і матеріали установ та організацій України і ЄС щодо процесів децентралізації та посилення місцевого самоврядування.

Результати дослідження. Соціально-економічний розвиток регіонів України має значну диференціацію за адміністративно-територіальними одиницями, що відбивається на рівні та якості життя населення в регіонах, рівні їхньої конкурентоспроможності. Державна підтримка регіонального розвитку, що велася країною десятиліттями, створила глибоку залежність регіонів від центру та відсутність стимулів до розвитку власними силами на основі розроблення механізмів ефективного використання потенціалу окремих регіонів України.

Реформа децентралізації, спрямована на подолання негативного впливу централізованих методів управління, уже має певні позитивні кроки у зміцненні дохідної частини місцевих бюджетів, однак залишаються й проблеми.

Ефективність управління регіональним розвитком на основі децентралізації функцій вимагає вдосконалення й реформування системи фінансування місцевого самоврядування. Не достатньо перерозподіляти тільки повноваження між різними рівнями державної влади, потрібним є фінансове підкріплення для ефективної реалізації всіх функцій [8].

Місцеві бюджети є основним інструментом, за допомогою якого місцева влада реалізує на практиці програму соціально-економічного розвитку регіону. Але механізм формування місцевих бюджетів не є ефективним, що підтверджується недостатньою кількістю фінансових ресурсів у місцевому бюджеті [6].

За статистичними даними Державної казначейської служби України, у 2014, 2015, 2017 роках спостерігається тенденція зростання трансфертів швидшими темпами, ніж доходів місцевих бюджетів. Однак ситуація змінюється 2016 року завдяки реформі децентралізації, у тому числі бюджетної, доходи місцевих бюджетів стрімко змінюються в бік зростання (на 16 % 2015-го).

Так, 2019 року на фоні загального зростання темпів росту трансфертів і доходів місцевих бюджетів (темпи росту 87,1 та 113,9 %, відповідно, трансфертів і доходів місцевих бюджетів) у порівнянні з 2013 роком спостерігається позитивна динаміка, коли темпи зростання доходів місцевих бюджетів випереджають темпи зростання трансфертів.

Частка офіційних трансфертів у доходах місцевих бюджетів протягом аналізованого періоду мала тенденцію до постійного зростання. Так, протягом 2013—2019 рр. вона була в межах 52,4—59,1 %. Така тенденція свідчить про залежність від центру та неможливість органів місцевого самоврядування самостійно забезпечувати регіональний розвиток (рис. 1).

Рис. 1. Статистика темпів зростання трансфертів і доходів місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) за 2013—2019 рр.

Примітка. Складено за статистичними даними [9—11].

Найбільша частка трансфертів, майже 80—85 %, має місце в доходах районних бюджетів. Близько 50 % доходів сільських бюджетів і від 30 до 40 % доходів обласних, міських, селищних бюджетів та міста Києва також формувалися за рахунок міжбюджетних трансфертів [12]. Практика такого бюджетного регулювання свідчить, що збільшення обсягів дотаційних ресурсів зумовлює незацікавленість органів місцевого самоврядування в пошуку додаткових джерел доходів бюджетів для фінансування власних і закріплених повноважень, зниження ефективності використання одержаних коштів і, як наслідок, низьку результативність усієї системи міжбюджетних відносин.

Основними чинниками фінансової залежності регіонів є: відсутність узгодженості інтересів бюджетів на державному, регіональному і місцевому рівнях; обмеження прав органів місцевого самоврядування; відсутність належного фінансування делегованих повноважень; невідповідність соціально-економічного розвитку областей їхньому фінансовому забезпеченню; нераціональні фінансові потоки бюджетних коштів, що супроводжуються часовими і грошовими втратами та корупційними ризиками; нераціональна структура місцевих бюджетів; відсутність механізму стимулювання регіонального саморозвитку [13].

Ми згодні із зазначеними факторами, однак головною причиною, на нашу думку, є зміна економічної моделі функціонування держави. Природно, під економічну модель має бути визначений і адміністративно-регіональний устрій держави. Щодо цього, то проведення адміністративно-регіональної реформи та децентралізації влади є логічним і правильним.

За офіційними даними Міністерства фінансів України і Державної казначейської служби України, частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України становить у середньому 22,2—23,3 % і має тенденцію до зниження у порівнянні з 2013 роком (рис. 2). З 2015 року спостерігається зростання до 2019-го, проте це зростання (23,3 % 2019-го) не перевищує показника 2013 року (23,8 %).

Рис. 2. Статистика доходів місцевих бюджетів та їхня частка у зведеному бюджеті України за 2013—2019 рр.

Примітка. Складено за статистичними даними [9; 11].

Така тенденція викликана низкою чинників (політичних, економічних, соціальних, географічних та ін.).

По-перше, це звання за десятиліття до державної підтримки, що обмежено в умовах дефіциту бюджетних коштів.

По-друге, обмеженість у правах органів регіональної влади впливає на їхню незацікавленість у стимулюванні зростання власних доходів місцевих бюджетів.

Так, на думку авторів монографії «Податково-бюджетні аспекти регіонального розвитку», «проблемою фінансового забезпечення місцевих органів влади в Україні є соціальна орієнтація місцевих бюджетів, що дозволяє ефективно розвивати й зміцнювати соціальну базу регіону (фінансування соціальних програм). Економічна ж складова регулюється централізовано й не має фінансового підкріплення на рівні регіонів, інакше кажучи, держава не стимулює місцеві органи самоврядування до підвищення видатків місцевих бюджетів на економічний розвиток» [13]. Навіть з реалізацією реформ за останній рік не повністю вдалося усунути цю проблему.

По-третє, потребує детального аналізу склад місцевих податків, що не завжди відповідає особливостям регіону.

Така ситуація сприяє наростанню фінансової залежності регіонів від Державного бюджету, суперечить ухвалений на державному рівні політиці підвищення фінансової самостійності регіонів у забезпеченні їхнього соціально-економічного розвитку. У результаті більшість регіонів України залишаються дотаційними, депресивними і проблемними щодо перспектив їхнього розвитку.

Водночас видатки місцевих бюджетів поступово збільшуються (рис. 3).

Рис. 3. Статистика бюджетних показників за 2013—2019 рр.

Примітка. Складено за статистичними даними [9—11].

Дані Державної казначейської служби України свідчать про недостатність доходів місцевих бюджетів на покриття видатків, що негативно впливає на якість їх здійснення і свідчить про наявну потребу в прямій бюджетній підтримці з боку державного бюджету. Це тільки посилює залежність регіонів від центру.

Відносно частини доходів місцевих бюджетів у розрізі фондів слід зазначити позитивну тенденцію щодо доходів загального фонду державного бюджету і доходів спеціального фонду місцевих бюджетів. Щодо частки доходів загального фонду місцевих бюджетів, то в доходах зведеного бюджету і частки доходів спеціального фонду державного бюджету спостерігається негативна тенденція.

Дослідження структури доходів місцевих бюджетів доводить, що значну частку в доходах займають податкові надходження, які збільшуються з кожним роком. За даними Міністерства фінансів, щодо показників виконання Зведеного бюджету [11] у структурі доходів місцевих бюджетів 2013 року частка податкових надходжень становила 41,3 % у 2013 р., 40,12 % у 2016 р. і 48,27 % у 2019 році (рис. 4), що підтверджує їхній вагомий вплив на формування місцевих бюджетів.

Аналіз податкових надходжень за 2019 рік показав у цілому збільшення на 12,5 млрд грн (20,56 %) податкових надходжень у порівнянні з попереднім роком, однак їхня частка в загальній структурі зменшилася через перерозподіл з початку 2015 року доходів між бюджетами різних рівнів, зокрема перерозподілу податку на доходи фізичних осіб і його часткове закріплення за місцевими бюджетами.

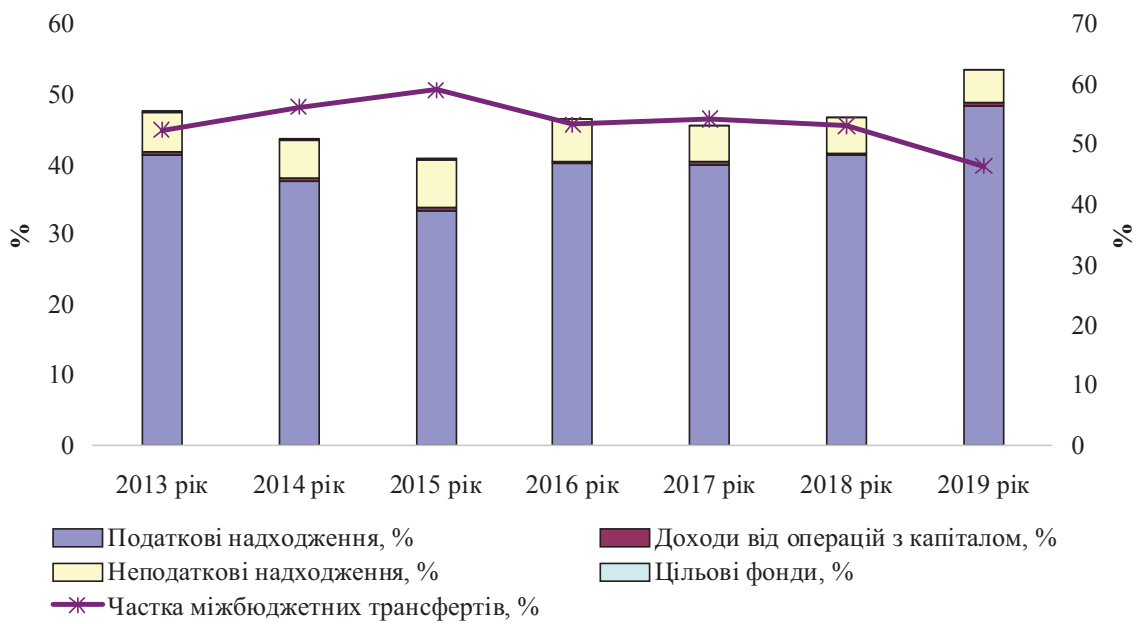

Рис. 4. Структура доходів місцевих бюджетів і частка в них міжбюджетних трансфертів (2013—2019 рр.)

Примітка. Складено за статистичними даними [11].

У процесі формування доходів місцевих бюджетів важливе місце відводиться місцевим податкам і зборам, адже саме на них можуть впливати органи місцевого самоврядування з метою збільшення коштів місцевих бюджетів.

Так, 2019 року до місцевих бюджетів надійшло 73,58 млрд грн місцевих податків, що на 12,55 % більше, ніж за аналогічний період 2018-го; 2015 року структура місцевих податків змінилася, до них було віднесено також податки на майно (плата за землю), за рахунок чого від місцевих податків і зборів надійшло 27,04 млрд грн, їхня частка (з урахуванням цих податків) у структурі доходів місцевих бюджетів досягла 22,44 % (рис. 5).

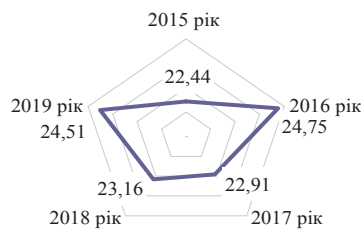

Рис. 5. Частка місцевих податків у доходах загального фонду місцевих бюджетів, %

Примітка. Складено за статистичними даними [9].

Однак склад місцевих податків має бути розширено і переглянуто залежно від потреб регіонів.

За таких умов, на думку Г. Возняк, місцеві бюджети з механізмів розвитку регіонів перетворилися в інструменти забезпечення їхнього виживання, а тому доводиться констатувати, що сучасна регіональна політика (одним із пріоритетних завдань якої є зменшення асиметрій соціально-економічного розвитку) орієнтована переважно на підтримку регіонів, а не на їхній розвиток [5].

Узагальнюючи проведенне дослідження, слід виділити такі основні риси, що характеризують процес формування доходів місцевих бюджетів на сьогодні:

- значна централізація бюджетних ресурсів;
- недостатній рівень доходів місцевих бюджетів;
- значна частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів;
- при мобілізації доходів місцевих бюджетів використовуються не всі можливі джерела;
- недостатність прав у органах місцевого самоврядування для забезпечення зростання надходжень до місцевих бюджетів тощо.

Отже, зважаючи на наявні проблеми у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів, доцільно визначити основні напрями їх подолання.

1. Дотримання принципу субсидіарності в делегуванні повноважень на місця. Об'єктивна оцінка потреб регіонів, проблеми й можливості їхнього вирішення найбільш раціональними способами повинні бути пріоритетними компетенціями місцевих органів влади у зв'язку з безпосередньою наявністю в них потрібних ресурсів (інформаційних, людських і т. п.), а також комплексом інструментів для оперативного ухвалення управлінських рішень [5].

Як зазначає М. Свердан, «ефективність функціональної дієвості місцевих бюджетів значною мірою залежить від ступеня фінансової правоздатності органів місцевого самоврядування. Це — одна з найважливіших і найскладніших проблем, що створює перешкоди ефективному прояву фіскально-регулятивної функціональної природи місцевих бюджетів» [14].

2. Здійснення раціонального й оптимального розподілу податків і зборів між ланками бюджетної системи; ліквідація неефективних місцевих податків і зборів; удосконалення засад адміністрування місцевих податків і зборів; якісно розширити з урахуванням світового досвіду перелік місцевих податків і зборів; збільшити перелік загальнодержавних податків і зборів, що закріплюються (бажано — повністю) за місцевими бюджетами [14].

3. Закріплення за місцевими бюджетами тих податків і зборів, розмір яких прямо або побічно пов'язаний із зусиллями органів місцевого самоврядування у сфері соціально-економічного розвитку регіонів [5].

4. Розширення прав органів місцевого самоврядування щодо впливу на економічний розвиток тощо.

Під час економічного обґрунтування новостворюваних адміністративно-територіальних районів у результаті децентралізації здебільшого доводиться визначити напрями економічного розвитку, при цьому з безлічі варіантів обирати найбільш оптимальний у конкретному варіанті. Це доцільно робити на основі економіко-математичного моделювання [15].

Успішний розвиток новоутворених адміністративно-територіальних районів багато в чому визначається рівнем та ефективністю управління. З цієї позиції внутрішньосистемний контроль цих утворень на основі принципів внутрішнього контролю, системи внутрішнього контролю [16] повинен надати позитивне значення для досягнення цілей і завдань, поставлених у процесі децентралізації.

Величезний вплив на економічний розвиток регіональних і територіальних утворень має стан економічної та грошово-кредитної безпеки як на державному, так і на регіональному рівнях [17]. Виходячи з цього розвиток адміністративно-територіальних районів повинен ґрунтуватися на аналізі та моніторингу стану економічної і грошово-кредитної безпеки [18].

Висновки. Наукова новизна, теоретичне і практичне значення проведених досліджень, на нашу думку, полягають у виявленні певних негативних явищ під час проведення децентралізації та напрямів подальшого проведення цього процесу. Таким чином, не викликає сумнівів важливість формування умов для наповнення місцевих бюджетів, що виступають основою позитивних зрушень у соціально-економічному розвитку регіонів і територіальних громад. Децентралізація в цьому процесі займає вагоме місце, про що свідчать програмні документи не тільки України, а й Європейського Союзу,

на економічну політику якого наша країна має брати орієнтир для зміцнення позицій на світовій арені.

Результати дослідження доводять, що, попри позитивні зрушення реформи децентралізації, місцеві бюджети, які виступають основою і запорукою ефективною реалізації стратегічних програм розвитку регіонів України, характеризуються низькою часткою власних надходжень і створюють бар'єри для соціально-економічного розвитку регіонів, значною часткою трансфертів у доходах місцевих бюджетів, що посилює залежність регіонів від центрального бюджету; використання не всіх альтернативних джерел формування місцевих бюджетів через відсутність стимулювання розвитку регіонів, обмеженість прав органів місцевого самоврядування для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів.

Одним з основних елементів під час децентралізації та формування нових адміністративно-територіальних районів є суворий облік балансу інтересів між центральними і місцевими органами влади, а також чітке обґрунтування та розуміння джерел економічного функціонування і незалежності конкретних адміністративно-територіальних утворень. При цьому варто розуміти, що цей баланс інтересів та економічні джерела функціонування для кожної території свої, як і свої особливості проведення децентралізації. Виходячи з цього, для кожної території повинен бути розроблений і затверджений свій план децентралізації і функціонування (принаймні на початковому етапі) з чітким визначенням етапів і термінів їх виконання.

Аналіз підходів до проблем формування місцевих бюджетів вітчизняними вченими-економістами дозволив обґрунтувати основні напрями зміцнення місцевих бюджетів, а саме: делегування функцій за принципом субсидіарності, розширення прав органів місцевого самоврядування на стимулювання економічного розвитку, раціоналізація податкових надходжень між рівнями бюджету тощо.

Література

1. Crook R. C., Sverrisson A. S. Decentralization and poverty alleviation in developing countries: A comparative analysis or is West Bengal unique? Brighton, UK : Institute of Development Studies, 2001. URL : <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/3904> (date of access: November 1, 2020).
2. Golias P. Fiscal decentralization and transparency of municipalities in Slovakia / Financial health of municipalities from Moldova using Slovak experience. 2015. May 28. URL : http://www.ineko.sk/file_download/867 (date of access: November 1, 2020).
3. Rao S., Scott Z., Alam M. Decentralisation and Local Government: Topic Guide. 2015. November. URL : <https://www.researchgate.net/publication/282850735> (date of access November 1, 2020).
4. Вахович І. М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізм реалізації : монографія. Луцьк : Надстир'я, 2007. 496 с.
5. Возняк Г. В. Бюджетне забезпечення розвитку Карпатського регіону: стан, проблеми, перспективи. *Регіональна економіка*. 2013. № 1 (67). С. 154—163.
6. Возняк Г. В. Переваги та ризики бюджетної децентралізації: теоретико-методологічні аспекти. *Проблеми економіки*. 2015. № 2. С. 253—257.
7. Герасимчук З. В. Теоретичні та прикладні засади прогнозування стійкого розвитку регіону : монографія. Луцьк : Надстир'я, 2010. 412 с.
8. Луніна І. О., Кириленко О. П., Лучка А. В. та ін. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів / за ред. І. О. Луніної. Київ : ІЕП НАНУ, 2010. 320 с.
9. Виконання бюджетів / Державна казначейська служба України. URL : <http://treasury.gov.ua> (дата звернення: 02.11.2020).
10. Економічна статистика. Державні фінанси, податки та публічний сектор / Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 02.11.2020).
11. Місцеві бюджети / Міністерство фінансів України. URL : <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 02.11.2020).
12. Іванова О. Ю. Формування потенціалу саморозвитку регіонів України в контексті трансформаційних процесів : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2014. 304 с.
13. Иванов Ю. Б., Майбуров И. А., Иванова О. Ю. и др. Налогово-бюджетные аспекты регионального развития : монография / под ред. Ю. Б. Иванова. Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2013. 344 с.
14. Свердан М. М. Формування доходів місцевих бюджетів в Україні: сучасні тенденції та можливості удосконалення. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2009. № 1. С. 245—266.
15. Kuznichenko V. M., Lapshyn V. I., Semenets A. O., Stetsenko T. V. The analytic procedure method of selection of object for investing. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. № 4 (31). С. 291—300. URL : <https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/2832> (date of access: 07.11.2020).

16. Семенець А. О. Вплив принципів внутрішнього аудиту на контрольне середовище: економічні та соціальні наслідки. *Економічний простір*. 2018. № 139. С. 182—198. URL : <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/381> (дата звернення: 09.11.2020).
17. Дахнова О. Є., Городецька Т. Е., Семенець А. О. Аналіз стану грошово-кредитної безпеки України. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1 (175). С. 277—285. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2016_1_34 (дата звернення: 09.11.2020).
18. Семенець А. О., Тюріна Д. М. Проблеми здійснення факторного аналізу результатів діяльності регіону в процесі моніторингу його економічної безпеки. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 1 (163). С. 285—291. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_1_35 (дата звернення: 07.11.2020).

Статтю рекомендовано до друку 15.12.2020

© Семенець А. О., Тюріна Д. М., Кузькін Є. Ю., Ярмак О. В.

References

1. Crook, R. C., & Sverrisson, A. S. (2001). Decentralization and poverty alleviation in developing countries: A comparative analysis or is West Bengal unique? Brighton, UK: Institute of Development Studies. Retrieved November 1, 2020, from <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/3904>.
2. Golias, P. (2015, May 28). Fiscal decentralization and transparency of municipalities in Slovakia. *Financial health of municipalities from Moldova using Slovak experience*. Retrieved November 1, 2020, from http://www.ineko.sk/file_download/867.
3. Rao, S., Scott, Z., & Alam, M. (2015, November). Decentralisation and Local Government: Topic Guide. Retrieved November 1, 2020, from <https://www.researchgate.net/publication/282850735>.
4. Vakhovych, I. M. (2007). *Finansova polityka staloho rozvytku rehionu: metodolohiia formuvannia ta mekhanizm realizatsii [Financial policy of sustainable development of the region: methodology of formation and implementation mechanism]*. Lutsk: Nadstyria [in Ukrainian].
5. Vozniak, H. V. (2013). Biudzhette zabezpechennia rozvytku Karpatskoho rehionu: stan, problemy, perspektyvy [Budget support for the development of the Carpathian region: state, problems, prospects]. *Rehionalna ekonomika — Regional Economy, 1* (67), 154—163 [in Ukrainian].
6. Vozniak, H. V. (2015). Perevahy ta ryzyky biudzhetnoi detsentralizatsii: teoretyko-metodolohichni aspekty [Advantages and risks of budget decentralization: theoretical and methodological aspects]. *Problemy ekonomiky — The problems of economy, 2*, 253—257 [in Ukrainian].
7. Herasymchuk, Z. V. (2010). *Teoretychni ta prykladni zasady prohozuvannia stiikoho rozvytku rehionu [Theoretical and applied principles of forecasting sustainable development of the region]*. Lutsk: Nadstyria [in Ukrainian].
8. Lunina, I. O., Kyrylenko, O. P., & Luchka, A. V. (et al.). (2010). *Dyversyfikatsiia dokhodiv mistsevykh biudzhetyv [Diversification of local budget revenues]*. I. O. Lunina (Ed.). Kyiv: IEP NANU [in Ukrainian].
9. Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy. (n. d.). *Vykonannia biudzhetyv [Execution of budgets]*. Retrieved November 2, 2020, from <http://treasury.gov.ua> [in Ukrainian].
10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (n. d.). *Ekonomichna statystyka. Derzhavni finansy, podatky ta publichnyi sektor [Economic statistics. Public finance, taxes and the public sector]*. Retrieved November 2, 2020, from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
11. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (n. d.). *Mistsevi biudzhety [Local budgets]*. Retrieved November 2, 2020, from <http://www.minfin.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Ivanova, O. Yu. (2014). *Formuvannia potentsialu samorozvytku rehioniv Ukrainy v konteksti transformatsiinykh protsesiv [Formation of potential of self-development of regions of Ukraine in the context of transformation processes]*. Kharkiv: VD «INZHEK» [in Ukrainian].
13. Ivanov, Yu. B., Majburov, I. A., & Ivanova, O. Yu. (et al.). (2013). *Nalogovo-byudzhetyne aspekty regional'nogo razvitiya [Tax and budgetary aspects of regional development]*. Yu. B. Ivanov (Ed.). Kharkiv: ID «INZHEK» [in Russian].
14. Sverdun, M. M. (2009). Formuvannia dokhodiv mistsevykh biudzhetyv v Ukraini: suchasni tendentsii ta mozhlyvosti udoskonalennia [Formation of local budget revenues in Ukraine: current trends and opportunities for improvement]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnogo instytutu — Bulletin of Chernivtsi Institute of Trade and Economics, 1*, 245—266 [in Ukrainian].
15. Kuznichenko, V. M., Lapshyn, V. I., Semenets, A. O., & Stetsenko, T. V. (2019). The analytic procedure method of selection of object for investing. *Financial and credit activities: problems of theory and practice, 4* (31), 291—300. Retrieved November 7, 2020, from <https://fkf.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/2832>.
16. Semenets, A. O. (2018). Vplyv pryntsyviv vnutrishnogo audytu na kontrolne sere dovys hche: ekonomichni ta sotsialni naslidky [Influence of internal audit principles on the control environment: economic and social consequences]. *Ekonomichnyi prostir — Economic Space, 139*, 182—198. Retrieved November 9, 2020, from <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/381> [in Ukrainian].
17. Dakhnova, O. Ye., Horodetska, T. E., & Semenets, A. O. (2016). Analiz stanu hroshovo-kredytnoi bezpeky Ukrainy [Analysis of the monetary security of Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky — Actual problems of economics, 1* (175), 277—285. Retrieved November 9, 2020, from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2016_1_34 [in Ukrainian].
18. Semenets, A. O., & Tiurina, D. M. (2015). Problemy zdiisnennia faktornoho analizu rezultativ diialnosti rehionu v protsesi monitorynhu yoho ekonomichnoi bezpeky [Problems of factor analysis of the results of the region in the process of monitoring its economic security]. *Aktualni problemy ekonomiky — Actual problems of economics, 1* (163), 285—291. Retrieved November 7, 2020, from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_1_35 [in Ukrainian].

The article is recommended for printing 15.12.2020

© Semenets A., Tiurina D., Kuzkin Ye., Yarmak O.